

UTJECAJ ODGOJA I OBRAZOVANJA NA SOCIJALNI I PROFESIONALNI POLOŽAJ TJELESNIH INVALIDA

Originalni znanstveni rad

Josip Rački

UDK: 367.4

S A Ž E T A K

U radu se razmatraju određena pitanja u vezi s položajem tjelesno invalidnih osoba u odgoju i obrazovanju i njihov utjecaj na profesionalni i socijalni položaj te populacije.

Obrazlaže se društvena i zakonodavna osnova temeljem koje treba mijenjati položaj tjelesnih invalida u odgoju i obrazovanju i društvu općenito.

Izlažu se rezultati istraživanja provedenog 1979. godine, na uzorku od 335 ispitanika, koje je pokazalo da sadašnji položaj tjelesnih invalida u odgoju i obrazovanju nije zadovoljavajući i direktno se odražava na njihov profesionalni i socijalni status.

U radu se iznose i prijedlozi za rješavanje problema na koje nailaze tjelesni invalidi u ostvarivanju odgoja i obrazovanja, zapošljavanju, zadovoljavanju nekih specifičnih potreba i u određivanju svog socijalnog položaja općenito.

UVOD

Težnja naše socijalističke samoupravne zajednice da svaki njen član pridonosi njenom razvoju i svom osobnom položaju što punijim sudjelovanjem u radu i samoupravljanju vrlo je određeno zapisana u Ustavu te određenim partijskim i društvenim dokumentima (1981). O tome su izrečene misli i na mnogim drugim mjestima, a vjerojatno jedna od najljepših je ona koju je izrekao Edvard Kardelj: »Sreću čovjeka ne može donijeti ni država, ni sistem, ni politička partija. Sreću čovjeku može sebi stvoriti samo on sam. Avangardne snage socijalizma i socijalističko društvo, prema tome, mogu imati samo jedan cilj — da prema mogućnostima datog istorijskog trenutka stvaraju uslove u

kojima će čovjek biti što slobodniji u takvom ličnom izražavanju i stvaranju da može na osnovi društvene svojine na sredstvima za proizvodnju — slobodno raditi i stvarati za svoju sreću. To je samoupravljanje«. (1977).

Nedvojbeno je da je obrazovanje jedna od značajnih pretpostavki za ostvarivanje takva položaja naših građana, što je rečeno i u poznatoj Rezoluciji X kongresa SKJ o zadacima u socijalističkom samoupravnom preobražaju odgoja i obrazovanja (1975).

Često se ističe da su tjelesni invalidi, kada je riječ o korištenju mogućnosti koje postoje u nas za odgoj i obrazovanje i sudjelovanje u samoupravljanju, u nepovoljnijem položaju od drugih građana (1978).

Na žalost, o tome nema odgovarajućih znanstvenih istraživanja, ili nam ona nisu poznata.

Osvrnut ćemo se na rezultate jednog istraživanja provedenog g. 1979, koje je pokušalo odgovoriti na neka pitanja u vezi s time i ukazati na mogućnosti za rješavanje postojećih problema, s obzirom na postojeće društvene dokumente i propise o odgoju i obrazovanju (Rački, 1981).

SAŽETI PRIKAZ REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Uzorak ispitanika

S obzirom na vrlo različite uzorke, manifestacije i posljedice oštećenja, populaciju tjelesnih invalida dosta je teško definirati tako da bi zadovoljili sve kriterije dobre definicije.

U istraživanju o kome je riječ primijenjena je definicija iz Pravilnika o utvrđivanju, razvrstavanju i evidentiranju osoba sa smetnjama u razvoju (1973).

Uzorak ispitanika sastojao se od 335 ispitanika i obuhvatio je:

- tjelesno invalidnu djecu i omladinu obuhvaćenu odgojem i obrazovanjem u određenom broju odgojno-obrazovnih organizacija u vrijeme provođenja istraživanja (N = 206),
- osposobljene tjelesno invalidne osobe — tjelesne invalide koji su stekli određeni stupanja stručne osposobljenosti (N = 71),

— tjelesne invalide koji su prekinuli obrazovanje ili uopće nisu bili uključeni u obrazovanje (N = 34).

Cjelokupna je populacija prema određenoj klasifikaciji podijeljena u dvije skupine: a) skupinu lakših invalida i b) skupinu težih invalida (Mandić, 1968).

Način prikupljanja i obrade podataka (metode rada)

Podaci o ispitanicima prikupljeni su anketiranjem posebno konstruiranim upitnicima, intervjuom i analizom određene dokumentacije, a računski statistička obradba podataka provedena je u Sveučilišnom računskom centru u Zagrebu (SRCE) pomoću programa za analizu kontingencijskih tabelica STATJOB-CROSTAB 2.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Predškolski odgoj tjelesno invalidne djece

Pitanje obuhvata tjelesno invalidne djece predškolskim odgojem analizirano je na uzorku od 206 ispitanika koji su u trenutku istraživanja bili obuhvaćeni osnovnim, odnosno srednjim obrazovanjem.

Utvrđeno je da 96% ispitanika prije toga nije bilo obuhvaćeno predškolskim odgojem. Kao razlog neobuhvaćanja predškolskim odgojem ispitanici su naveli: otežanu pokretljivost, nedovoljan kapacitet predškolskih organizacija (nije bilo slobodnih mjesta), odbijanje roditelja da ih odvoji od sebe, odbijanje predškolske organizacije